

**ARCHIVES – CENTERS FOR PRESERVING HISTORICAL
AND CULTURAL MEMORY (FROM THE EXPERIENCE
OF STUDENTS IN THE FIELDS OF 023 “FINE ARTS,
DECORATIVE ARTS, RESTORATION”)**

**АРХИВИ – ЦЕНТРИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ
ПАМ'ЯТІ (З ДОСВІДУ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 023 «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО,
ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, РЕСТАВРАЦІЯ»)**

Hrynchyshyn L. O.   **Гринчишин Л. О.**
1st year Student   *студентка I курсу*
of the Faculty of Arts   *факультет мистецтв*

Slobodna N. B.   **Слободна Н. Б.**
Assistant at the Department of Fine Arts,   *асистент кафедри образотворчого*
Design and Teaching Methods   *мистецтва, дизайну*
Terнопil Volodymyr Hnatiuk   *та методики їх навчання*
National Pedagogical University   *Тернопільський національний*
Terнопil, Ukraine   *педагогічний університет*
імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна

В умовах війни, розв'язаної росією проти України, перед нашим суспільством гостро стоїть питання самозбереження. І це не тільки фізичний вимір – вижити, перемогти, відбудувати міста, налагодити економіку. Важливим є зберегти так званий «генетичний код» української нації, нашу культуру та історію. Історична пам'ять є тією потужною й нічим не замінною частиною духовного потенціалу нації, яка стає основою самосвідомості суспільства та його державотворення [4, с. 13].

Потужними осередками збереження нашої історії та культури, поряд з музеями та бібліотеками, є архіви. Саме вони беруть активну участь у процесах державотворення, адже містять величезну сукупність документів – «національний архівний фонд», які дозволяють: відтворити усі напрямки розвитку України впродовж століть та окремих її регіонів, окреслити кордони та міжнародні взаємини, суспільно-політичні та релігійні процеси, іншими словами, дослідити в усій повноті й багатогранності історію нашої країни [7, с. 13].

Переконатись у цьому ми змогли під час навчальної (бібліотечно-архівної) практики. Її мета полягала в ознайомленні студентів з

організацією дослідницької роботи у бібліотечних та архівних установах, з'ясуванні ролі бібліотек та архівів в реставраційній діяльності та в цілому у соціокультурному просторі; формуванні у студентів навичок роботи з документами; прищепити навички практичного упровадження цих знань в їх подальшій діяльності: під час збору матеріалу для виконання дипломних робіт, у наукових дослідженнях, у творчому процесі, в культурно-освітніх цілях [5, с. 2]. Практику ми мали змогу провести у Державному архіві Тернопільської області, який зберігає документи українських, австрійських, польських, російських, радянських адміністративних, культурних, освітніх, конфесійних установ, що діяли в центральній-південній та північних частинах Тернопільщини з кінця XVIII ст. [3]. Працівники архіву провели цікаву екскурсію, навчили нас процедури пошуку та замовлення архівних справ, надавали цінну допомогу у пошуку джерел про визначні пам'ятки нашого краю.

Працюючи з давніми документами у архіві ми зрозуміли наскільки це є важливим для нас, як майбутніх реставраторів. Адже архівні матеріали дозволяють вивчити історичний контекст пам'яток та провести більш детальні дослідження, що сприяють точній реконструкції їхнього вигляду і структури. Архіви зберігають цінні документи, креслення та фотографії, що містять важливу інформацію про стан та характеристики пам'яток. Робота з цими матеріалами є первинною ланкою реставраційних робіт, яка полягає у створенні історичної довідки. Відновлення пам'ятки без неї є неприйнятним і непрофесійним, тому на законодавчому рівні створені відповідні рекомендації [6].

Читаючи давні документи, переглядаючи фото і карти, ми усвідомили ще одну річ – наскільки архіви є цінними для нас не тільки у професійному ракурсі, а й суспільному. Тут зберігаються, досліджуються і відтворюються цінні аспекти нашої історії і культури, що передаються від покоління до покоління. Таку роль архівів чудово розуміють у всьому світі, саме тому, згідно зі статтею 1 Конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту від 14 травня 1954 року, вони мають статус культурних цінностей [захист] Розуміємо це і ми. Тому завдання нашої держави зберегти цей скарб, особливо у теперішній час війни. Загалом станом на 2022 рік, в результаті агресії росії, Україна втратила близько 2 % архівних документів. Досить багато їх було евакуйовано у Луганській та Донецькій областях, але частину з них не встигали евакуювати і знищували, частина ж була захоплена ворогом [1]. Віримо, що ворог не зможе збільшити цей відсоток і архіви, як невід'ємна складова нашого суспільства, яка зберігає та робить доступною культурно-історичну пам'ять України більше не постраждають. Ми збережемо свою ідентичність, адже, як говорив

угорський поет Шандор Петефі «Нація, яка боролася за людство, загинути не може!»[8].

Література:

1. Безп'ятов Т. Секретні документи в українських архівах було знищено у перший день війни – голова Держархівслужби. Delo.UA. 18 травня 2022. URL: <http://surl.li/heofn>

2. Захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту. Міністерство культури та інформаційної політики України. Офіційний вебсайт. URL: <http://surl.li/acewy>

3. Історична довідка. Державний архів Тернопільської області. Офіційний вебсайт. URL: <https://archives.te.gov.ua/pro-arhiv/golovna/>

4. Культура історичної пам'яті: європейський та український досвід / [Ю. Шаповал, Л. Нагорна, О. Бойко та ін.]; за загальною редакцією Ю. Шаповала. Київ: ІПЕНД, 2013. 600 с. URL: <http://surl.li/heoge>

5. Методичні рекомендації та програма навчальної практики (бібліотечно-архівної) для здобувачів першого бакалаврського рівня освіти спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. Навчальне видання / Укладачі: Р. Вільгушинський, М. Маркович, Н. Слободна – Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2023. 27 с.

6. Методичні рекомендації щодо розроблення історичних (історико-архітектурних) довідок. Додаток 5 до наказу МКТ України 02.11.2009 N 956/0/16-09. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0956655-09#Text>

7. Палієнко М. Українські архіви, війна та збереження національної ідентичності. Архіви України. Випуск 1 № 330 (2022): січень-березень. С. 12-38. URL: <https://au.archives.gov.ua/index.php/au/article/view/142/105>

8. Цитати вислови афоризми про націю. URL: <http://surl.li/heogw>